

REPUBLIKA SLOVENIJA
DRŽAVNI ZBOR

Poslanska skupina Slovenske demokratske stranke

Šubičeva ulica 4, 1000 Ljubljana

t: 01 478 95 30, f: 01 478 98 77, e: ps-sds@dz-rs.si, www.dz-rs.si

Ljubljana, 6. februar 2018

DRŽAVNI ZBOR REPUBLIKE SLOVENIJE
Odbor za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano
g. Tomaž Lisec, predsednik

Odbor za delo, družino, socialne zadeve in invalide
g. Uroš Prikl, predsednik

ZADEVA: Zahteva za sklic skupne nujne seje Odbora za delo, družino, socialne zadeve in invalide in Odbora za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano

Na podlagi drugega odstavka 48. člena poslovnika DZ in v povezavi z 32. členom Poslovnika državnega zbora v PS SDS zahtevamo sklic nujne seje Odbora za delo, družino, socialne zadeve in invalide in Odbora za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano s točko dnevnega reda:

1. Problematika socialnega položaja starejšega kmečkega prebivalstva.

I. Obrazložitev:

Socialni položaj starejših slovenskih kmetov oziroma oseb, ki so v preteklosti opravljale kmetijsko dejavnost in so danes upokojene ali niso več zmožne za delo, je v Republiki Sloveniji čedalje slabši. Največja stopnja revščine in socialne ogroženosti je ravno v skupini starejših oseb, ki so nekoč sebe in svoje družine preživljale z opravljanjem kmetijske dejavnosti. Posebej ogrožene so za delo nezmožne starejše ženske, ki so ostale same in njihovi prihodki ne zadostujejo za normalno preživljanje. Socialna ogroženost, kot pri vseh socialno ogroženih skupinah, pa pri teh ljudeh predstavlja dodatno zdravstveno tveganje. V preteklih letih Vlada RS ni naredila nič, da bi učinkovito izboljšala socialni položaj teh oseb, niti neposredno z dodatnimi socialnimi transferji, niti posredno s podpornimi ukrepi kot je npr. vzpostavitev sistema dolgotrajne oskrbe. Položaj starejših oseb, ki so se ukvarjale s kmetijsko dejavnostjo, se razlikuje od drugih socialno ogroženih skupin, saj je v Republiki Sloveniji in drugih državah ti. »vzhodnega bloka« stopnja ogroženosti revščine pri tej skupini bistveno večja kot v zahodnih državah. Razloge za takšen položaj starejšega kmečkega prebivalstva je zato potrebno iskati tudi v polpretekli družbeno-politični ureditvi.

Zgodovinski pregled in vpogled v razloge za takšno stanje je potrebno iskati že takoj po letu 1945, ko se je zaradi nove družbeno-politične ureditve položaj kmeta v primerjavi s sosednjimi državami bistveno poslabšal, čeprav je kmetijstvo takrat predstavljalo še vedno eno izmed glavnih gospodarskih panog. Kmet je bil kot »kapitalistični element« sistemsko zatiran, kmetijstvo pa je predstavljalo dejavnost, ki je bila deležna številnih državnih intervencij, da bi se izoblikovalo kmeta po podobi novega družbenega

reda. Iz raziskave Kulaški procesi v Sloveniji med letoma 1949 in 1951 (avtor dr. Mateja Čoh Kladnik) je prikazan položaj kmetov v zgodnjem obdobju Socialistične federativne republike Jugoslavije. Družbeno-politični razlogi so botrovali temu, da je bilo do leta 1951 zaradi oviranja razvoja zadružništva in neizpolnjevanja številnih obveznosti, ki jim jih je predpisala država, upravno kaznovanih ali pred sodišči obsojenih ogromno kmetov. Odnos Komunistične partije do kmetov in njeni prvi ukrepi po koncu vojne se je kazal v izvajanju agrarne reforme, ustanavljanju kmetijskih zadrug ter izvajanju prvega petletnega plana in njegovega vpliva na razvoj kmetijstva (za te ukrepe se je kasneje izkazalo, da so v primerjavi s sosednjimi državami vodili v primerljivo zmanjšanje kmetijske produktivnosti).

Podlaga za izvedbo ti. »kulaških procesov« in drugih ideoloških represalij zoper kmet, je bila resolucija drugega plenuma KPJ, ki je določila pravila za izvajanje političnih in gospodarskih ukrepov oblasti na področju kmetijstva ter opredelila vlogo kmečkih partijskih komisij pri izvajanju partijske linije na vasi in partijsko linijo v zvezi z ustanavljanjem kmetijskih obdelovalnih zadrug. Kmetje so tako morali delati v nestimulativnem okolju, ki ni upošteval takrat naprednih metod in pristopov v kmetovanju, ki so jih izvajali kmetje v sosednjih kapitalističnih državah. Vendar kmetje niso bili na slabšem samo zaradi nove družbeno-politične ureditve in režimskih represalij, temveč tudi zaradi diskriminacije na socialnem področju. Kmetje se namreč dolgo časa sploh niso smeli vključiti v pokojninsko ali kakršnokoli drugo socialno zavarovanje, šele leta 1965 so se lahko vključile samo osebe, ki so na delovnopравни podlagi delovale v kmetijskih obratih. V letu 1972 je bil sprejet Zakon o združevanju kmetov, ki je določil, da ima lahko samo združeni kmet (in ne samostojni) pravico do zdravstvenega, pokojninskega in invalidskega zavarovanja tako kot delavec v organizaciji združenega dela, če dosega z združevanjem dela in sredstev najmanj tolikšen osebni dohodek, kot je z zakonom določen najnižji osebni dohodek delavca, in plačuje za zavarovanje ustrezen prispevek. Za izvedbo zakonsko dane možnosti zavarovanja je bila med Skupnostjo pokojninskega in invalidskega zavarovanja SR Slovenije (takratni nosilec obveznega zavarovanja; v nadaljevanju: SPIZ) v letu 1974 sklenjena Pogodba o izvajanju pokojninskega in invalidskega zavarovanja kmetov v SR Sloveniji. S to pogodbo je bil določen način izvajanja zavarovanja za kmete-kooperante, zavarovalne osnove za odmerjanje pravic in za plačevanje prispevkov ter pogoji za zavarovanje. Lastnost zavarovanca kmeta-kooperanta po teh predpisih pa je pridobil kmet, ki je sodeloval v kooperantski organizaciji. Šele leta 1972 je bil sprejet Zakon o starostnem zavarovanju kmetov (v nadaljevanju: ZSZK), s katerim je bilo pokojninsko zavarovanje kmetov uvedeno prvič. Prispevek v starostnem zavarovanju kmetov je bil obračunan in se je plačeval v odstotku od odmerne osnove. V odmerni osnovo se je štel katastrski dohodek in dohodek iz gozda ter ena četrtnina vseh drugih dohodkov zavarovanca in tistih članov njegovega gospodinjstva, ki so upravičeni do pokojnine.

Družbeni sistem v SFRJ je torej kmete postavil v drugačen položaj kot ostale delavce, in sicer v depriviligiran položaj. Šele leta 1983 je zvezni Zakon o temeljnih pravicah iz pokojninskega in invalidskega zavarovanja določil, da so kmetje, ki združijo svoje delo, zemljišče, delovna sredstva oziroma druga sredstva v kmetijsko zadruho ali druge oblike združevanja kmetov oziroma z delom delavcev v odnosih trajnejše medsebojne povezanosti ali poslovnega sodelovanja (t.i. združeni kmetje), obvezno vključeni v pokojninsko in invalidsko zavarovanje v enakem obsegu kot delavci. Zakon je uvedel zavarovanje za širši in za ožji obseg pravic, pri čemer se vsi kmetje niso mogli zavarovati za širši obseg pravic, čeprav so vplačevali enake prispevke. Diskriminacija kmetov pri socialnem in zdravstvenem zavarovanju v primerjavi z drugimi delavci je bila odpravljena šele leta 1992, v samostojni Republiki Sloveniji, ko je bilo ukinjeno razlikovanje med združenimi in drugimi kmeti in so lahko vsi kmetje izbirali, ali se bodo zavarovali za ožji, ali pa za širši obseg pravic. Takšen družbeno-politični pristop, ki je pomenil diskriminacijo in segregacijo kmečkega prebivalstva vse do osamosvojitve Republike Slovenije je imel za posledico, da so kmetje vplačevali bistveno manj pokojninskih prispevkov, saj druge možnosti niso imeli in imajo tudi zato danes nižje pokojnine.

Leta 1999 je bil sprejet Zakon o invalidskem in pokojninskem zavarovanju, ki je tudi zaradi poprave krivic kmetom, ki se niso mogli zavarovati, uvedel ti. državne pokojnine kot pravico do minimalnega zneska pokojnine vsakega državljana. S tem je okoli 16.000 oseb pridobilo pravico do državne pokojnine, ki pa je bila leta 2010 izbrisana oziroma ukinjena z zakonskimi spremembami, ki jih je

predlagal takratni minister za delo, družino, socialne zadeve in invalide dr. Ivan Svetlik. Zakon o uveljavljanju pravic iz javnih sredstev in Zakon o socialno-varstvenih prejemkih sta bila sprejeta leta 2010 in se začela uporabljati šele leta 2012. Navedeno je pomenilo, da je bila državna pokojnina prejemnikom odvzeta, napoteni pa so bili, da si lahko v zameno priskrbijo socialni transfer (denarno socialno pomoč in varstveni dodatek), pri čemer pa si bo država ta sredstva poplačala iz njihove dediščine. Hkrati pa je minister dr. Svetlik predlagal ureditev, da si država vpiše zaznambo prepovedi razpolaganja z nepremičnino upravičenca vse do poplačila iz te nepremičnine prejetih socialnih transferjev po smrti upravičenca. Ta ureditev je bila kasneje odpravljena oziroma omejena na nepremičnine, ki so vredne nad 120.000 eur.

Današnje socialno stanje je najbolj razvidno iz odgovora na poslansko vprašanje, ki ga je poslanec Franc Breznik zastavil 6. julija 2017 in iz katerega izhaja razpon prejemkov kmečkih pokojnin:

Za uživalce pokojnin, ki so bile priznane izključno na podlagi pokojninske dobe iz naslova opravljanja kmetijske dejavnosti, znašajo povprečne višine pokojnin:

<i>Višina pokojnine</i>	<i>število uživalcev</i>
do 50	0
50 do 100	0
100 do 150	0
150 do 200	543
200 do 250	586
250 do 300	226
300 do 350	193
350 do 400	131
400 do 450	241
450 do 500	226
500 do 550	33
550 do 600	12
600 do 650	1
650 do 700	1
700 do 750	0
750 do 800	0
800 do 850	1
nad 850	0

Za uživalce pokojnin, ki so bile priznane na podlagi pokojninske dobe iz naslova opravljanja kmetijske dejavnosti in tudi na podlagi pokojninske dobe iz naslova drugih zavarovanj, znašajo povprečne višine pokojnin:

<i>Višina pokojnine</i>	<i>Število uživalcev</i>
do 50	0
50 do 100	0
100 do 150	1
150 do 200	1407
200 do 250	1038
250 do 300	963
300 do 350	1530

350 do 400	1183
400 do 450	2247
450 do 500	2398
500 do 550	773
550 do 600	496
600 do 650	295
650 do 700	251
700 do 750	130
750 do 800	79
800 do 850	63
850 do 900	47
900 do 950	26
950 do 1000	28
1000 do 1050	16
1050 do 1100	7
1100 do 1150	10
1150 do 1200	8
1200 do 1250	10
1250 do 1300	5
1300 do 1350	5
1350 do 1400	2
1400 do 1450	5
1450 do 1500	2
nad 1500	12

Iz navedenih podatkov, ki jih je predložila Vlada RS v odgovoru na pisno poslansko vprašanje št. 020-07/17-0785, izhaja, da je kmečka pokojnina, tudi v kombinaciji z drugimi zavarovanji podpovprečno nizka v primerjavi s povprečno pokojnino v Republiki Sloveniji, ki znaša 620 eur. Povprečna kmečka pokojnina, tudi v kombinaciji z drugimi zavarovanji, ne zadostuje za preseiganje praga revščine, ki je na mesečni ravni 600 eur.

Vlada RS v tem mandatu ni predlagala niti enega ukrepa, ki bi bil namenjen reševanju težkega socialnega položaja nekdanjih kmetov, ki so danes upokojeni ali pa nezmožni za delo. Poleg tega pa je obstoječa koalicija zavrnila predlog PS SDS (predlog spremembe in dopolnitve ZPIZ), da bi se odpravile vsaj krivice kmečkih zavarovancev, ki so bili še vedno diskriminirani po leta 1983 sprejetem zveznem Zakonu o temeljnih pravicah iz pokojninskega in invalidskega zavarovanja.

Dejstvo je, da si kmečki zavarovanci zaslužijo enako obravnavo kot druge socialno ogrožene skupine kot tudi posebno obravnavo, saj so bili v preteklosti s strani države neupravičeno in ideološko diskriminirani.

II. Odboru za delo, družino, socialne zadeve in invalide in Odboru za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano predlagamo, da po končani razpravi sprejmeta naslednja sklepa:

1. Odbor za delo, družino, socialne zadeve in invalide in Odbor za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano sta se seznanila s stališčem Vlade RS do socialno ogroženih starejših nekdanjih kmetovalcev in z ukrepi, ki jih je sedanja Vlada RS sprejela za odpravo socialne ogroženosti te družbene skupine.
2. Odbor za delo, družino, socialne zadeve in invalide in Odbor za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano predlagata Vladi RS, da v roku 1 meseca opravi analizo socialnega in zdravstvenega

položaja kmečkih zavarovancev in pripravi konkretne zakonske predloge za izboljšanje njihovega položaja, ki jih bo lahko Državni zbor RS sprejel do konca leta 2018.

III. Poslanska skupina SDS predlaga, da na skupno sejo Odbora za delo, družino, socialne zadeve in invalide in Odbora za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano povabite:

- ministrico za delo, družino, socialne zadeve in enake možnosti, dr. Anjo Kopač Mrak;
- ministra za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano, mag. Dejana Židana;
- Zavod za pokojninsko in invalidsko zavarovanje;
- Kmetijsko gozdarsko zbornico Slovenije;
- Sindikat kmetov Slovenije;
- Zvezo kmetov Slovenije;
- Zvezo društev upokojenecv Slovenije.

Priloga:

- odgovor Vlade RS na pisno poslansko vprašanje poslanca Franca Breznika z dne 1. avgusta 2017 št. 00104-363/2017/5

Vodja poslanske skupine SDS,
Jože Tanko